

Sygn. akt IX Ga 281/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie IX Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Sławomir Boratyński (spr.)

Sędziowie: SSO Beata Błotnik

SSO Jacek Widło

Protokolant: Monika Ostojka

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2017 roku na rozprawie sprawy

z powództwa J. K.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w C.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Lublin-Wschód w L. z siedzibą w Ś. z dnia 22 lutego 2017 r., sygn. akt VIII GC 1453/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że zasądza od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C. na rzecz powoda J. K. odsetki od kwoty 19120, 74 zł (dziewiętnaście tysięcy sto dwadzieścia złotych i siedemdziesiąt cztery grosze) w wysokości odsetek ustawowych za okres od 30 września 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od 1 stycznia 2016 roku do 23 lutego 2016 roku oraz oddała powództwo w pozostałym zakresie;

II. oddała apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C. na rzecz powoda J. K. kwotę 150 zł (sto pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Jacek Widło S. B. B.

Sygn akt IX Ga 281/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2017 roku Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku VIII Wydział Gospodarczy po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2017 roku w Świdniku, na rozprawie sprawy z powództwa J. K. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w D. o zapłatę oddalił powództwo (pkt I) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 4 817 złotych tytułem kosztów procesu (pkt II) .

Jako uzasadnienie wyroku wskazano ,że pozwem z dnia 26 lutego 2016 roku J. K. wniósł o zasądzenie od (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w D. kwoty 19 120,74 złote z ustawowymi odsetkami od dnia 30

września 2015 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu strona powodowa podniosła, że strony zawarły umowę sprzedaży 5 sztuk bydła za cenę dochodzoną pozwem. Pomimo wezwania do zapłaty pozwana nie uiszczyła ceny. W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wniosł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od przeciwnika kosztów procesu. W uzasadnieniu sprzeciwu pozwany wskazał, że dochodzone pozwem świadczenie zostało spełnione przed wytoczeniem powództwa - w dniu 23 lutego 2016 r.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 15 września 2015 r. J. K. zawarł z (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w D. umowę, na podstawie której sprzedał Spółce 5 sztuk bydła za cenę 19 120,74 złotych, która miała zostać uiszczona w ciągu 14 dni od zawarcia umowy (fakt niesporny). W dniu 24 lutego 2016 r. Spółka zapłaciła cenę (fakt niesporny, potwierdzenie operacji k. 38). Wyżej przedstawiony stan faktyczny został oceniony przez Sąd I instancji jako bezsporny pomiędzy stronami. Pozwany w sprzeciwie potwierdził istnienie zobowiązania, a z drugiej strony powód nie zajął stanowiska co do spełnienia świadczenia przez przeciwnika i żądania oddalenia powództwa na tej podstawie. Tym samym fakty istotne dla rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy wskazał, że ustalił w oparciu o regulę art. 230 k.p.c. w zw. z art. 229 k.p.c., a mając na względzie złożone przez strony dowody, przyznanie faktów nie budziło zastrzeżeń tego Sądu. Sąd Rejonowy uznał, że strony łączyła umowa sprzedaży - art. 535 § 1 k.c. i nast., a na tej podstawie powód mógł domagać się od strony przeciwnej spełnienia zobowiązania poprzez zapłatę ceny określonej w fakturze. Pozwany przedstawił roszczeniu przeciwnika zarzut spełnienia świadczenia, którego podstawa faktyczna nie została zaprzeczona przez powoda. Tym samym powód według Sądu I instancji nie mógł uzyskać ochrony prawnej w zakresie zapłaty ceny.

Sąd Rejonowy wskazał również, że bezzasadnie oddalił powództwo w zakresie roszczenia odsetkowego bowiem w części do dnia spełnienia świadczenia było ono uzasadnione.

Rozstrzygając o kosztach procesu uwzględniono zasadę wynikającą z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Powód wnosząc pozew po spełnieniu świadczenia przez kontrahenta przegrał proces w całości i na tej podstawie miał obowiązek zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego wydatki. Na ich sumę składała się opłata skarbową od pełnomocnictwa - 17 złotych oraz wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym - zgodnie z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800) - 4800 złotych.

Rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego zawarte w powyższym wyroku zostało zaskarżone apelacją przez stronę powodową w zakresie punktu I w części w jakiej oddalono powództwa o odsetki od kwoty 19 120,74 zł. za okres od dnia 30 września 2015 r. do dnia 23 lutego 2016 r. oraz w punkcie II. Wniesioną apelację apelujący oparł o zarzuty naruszenia:

- art. 359 § 1 i 2 k.c. poprzez niezasadne oddalenie powództwa o odsetki ustawowe od kwoty 19 120,74 złotych za okres od dnia 30 września 2015 r., do dnia 23 lutego 2016 r.,

- art. 98 § 1 k.p.c. i art. 102 k.p.c. poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej całości kosztów zastępstwa procesowego.

W oparciu o powyższe zarzuty apelujący wniosł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 531,19 zł. tytułem odsetek ustawowych od kwoty 19 120,74 zł. za okres od dnia 30 września 2015 r., do dnia 23 lutego 2016 r. oraz zmianę zaskarżonego postanowienia o kosztach procesu przez oddalenie wniosku pozwanej o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Apelujący wniosł również o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego, za obydwie instancje, według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu przed sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy Sąd Gospodarczy w Lublinie rozpoznając przedmiotową apelację ustalił i zważył co następuje :

W zakresie roszczenia obejmującego należne odsetki od należności głównej dochodzonego przedmiotowym pozwem wniesiona przez stronę powodową apelacja jest zasadna i zasługuje na jej uwzględnienie .

Przedmiotem żądania pozwu było bowiem także roszczenie strony powodowej o zasądzenie odsetek od powyższej należności głównej . Stosownie do przepisu art. 359 § 1 kc odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy , gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy , z orzeczenia sądu lub decyzji innego właściwego organu . Jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona , należą się odsetki ustawowe (art. 359 § 2 kc) . Zgodnie natomiast z przepisem art. 481 § 1 kc jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego , wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia , chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie była następstwem okoliczności , za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi . Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona , należą się odsetki ustawowe (art. 481 § 2 kc) , które po zmianie przepisów Kodeksu cywilnego przez ustawodawcę od dnia 1 stycznia 2016 r. zostały określone , jako odsetki ustawowe za opóźnienie . Należy także wskazać , że dłużnik popada w opóźnienie , jeśli nie spełnia świadczenia pieniężnego w terminie , w którym stało się ono wymagalne nawet wtedy , gdy kwestionuje jego istnienie albo jego zasadność (por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 listopada 1995 r. , I ACr 592/95 , OSA 1996/10/48) . Przedmiotem żądania ze strony powodowej były jak wskazano powyżej odsetki ustawowe , a w przypadku roszczeń odsetkowych pozwany nie kwestionował charakteru i rodzaju odsetek , który w pozwie określiła strona powodowa .

Przedmiotowych odsetek strona powodowa dochodziła natomiast pozwem od pozwanego nie jako roszczenia głównego , jak też nie dochodziła od tych odsetek dalszych odsetek co by rzeczywiście obligowało ją do ich skapitalizowania . Kapitalizacji odsetek apelujący dokonał dopiero na potrzeby postępowania odwoławczego celem ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia . Strona powodowa w pozwie nie dochodziła ich także za okres zamknięty , a tym samym tym bardziej nie miała ona obowiązku ich kapitalizacji , czy też obowiązku zmiany powództwa w tym zakresie e toku toczącego się postępowania . W pozwie odsetek tych strona powodowa dochodziła bowiem jako roszczenia ubocznego obok należności głównej , co do której twierdziła , że nie została ona przez stronę przeciwną zaspokojona przed wytoczeniem powództwa . Również w toku postępowania , gdy okazało się , że należność główna dochodzona przez nią pozwem została w całości zaspokojona przez stronę pozwaną i to przed wytoczeniem powództwa nie dokonywała żadnych modyfikacji roszczenia i to tak w zakresie roszczenia głównego jak też roszczenia ubocznego czy też roszczeń ubocznych , tym samym podtrzymując w całości żądanie pozwu . W szczególności zaś po tym , gdy została zaspokojona przez pozwanego co do należności głównej nie dochodziła po zaspokojeniu tej należności dalszych odsetek od odsetek objętych już pozwem . Wbrew zarzutowi strony pozwanej zawartemu w odpowiedzi na apelację zasądzenie samych odsetek od należności głównej wobec zaspokojenia należności głównej było nie tylko możliwe , ale i konieczne w sytuacji , gdy strona powodowa w tym zakresie nie cofnęła skutecznie powództwa , jak też i nie dokonała jego modyfikacji w tym zakresie podtrzymując w całości roszczenia zawarte w pozwie .

Zgodnie wprawdzie z ustalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego po zapłacie należności głównej odsetki dochodzone od tej należności tracą akcesoryjny charakter i same stają się należnością główną , jednakże strona powodowa jak wskazano powyżej przedmiotowym pozwem nie dochodziła ich jako należności głównej , lecz obok należności głównej , jako roszczenie uboczne wraz z kosztami postępowania . Zapłata należności głównej została natomiast ujawniona dopiero w toku postępowania , już po wydaniu przez Sąd I instancji nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym .

W tym miejscu należy także wskazać , że sam Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia uznał wbrew stanowisku zaprezentowanemu przez stronę pozwaną w odpowiedzi na apelację , że roszczenie strony powodowej w tym zakresie było uzasadnione i Sąd ten , w tym zakresie oddalił je bezzasadnie , bowiem w części za okres do dnia spełnienia świadczenia było ono uzasadnione . W niniejszym przypadku strona powodowa została zaspokojona przez pozwaną spółkę przed wytoczeniem przedmiotowego powództwa , ale tylko i wyłącznie w zakresie należności głównej . W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy tylko i wyłącznie w tym zakresie zasadnie oddalił powództwo , zaś uchybił przywołanym powyżej przepisom oddalając je również w zakresie dochodzonych pozwem odsetek od należności głównej i w tym zakresie Sąd Okręgowy uznał wniesioną apelację za zasadną .

Stosownie zaś do przepisu art. 98 § 1 kpc strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Do niezbędnych kosztów procesu prowadzonego przez stronę osobiście lub przez pełnomocnika, który nie jest adwokatem lub radcą prawnym, zalicza się poniesione przez nią koszty sądowe, koszty przejazdów do sądu strony lub jej pełnomocnika oraz równowartość zarobku utraconego wskutek stawiennictwa w sądzie. Suma kosztów przejazdów i równowartość utraconego zarobku nie może przekraczać wynagrodzenia jednego adwokata wykonującego zawód w siedzibie sądu procesowego (§ 2 art. 98 kpc). Do niezbędnych zaś kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony (§ 3 art. 98 kpc). Stosownie natomiast do przepisu art. 99 kpc stronom reprezentowanym przez radcę prawnego zwraca się natomiast koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata .

Zarówno w doktrynie jak i judykaturze powszechnie przyjmuje się ,że zasada odpowiedzialności za wynik procesu wyrażona w powyższym przepisie oznacza, że strona, która przegrała sprawę, jest obowiązana zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty procesu. Co do zasady przegrywającym proces jest zatem powód, którego żądanie nie zostało uwzględnione lub pozwany, którego obrona okazała się nieskuteczna, bez względu na to, czy strona uległa co do istoty, czy też formalnie, np. przez odrzucenie pozwu, i bez względu na to, czy doszło do tego z winy strony przegrywającej (por. postanowienia Sądu Najwyższego : z dnia 10 listopada 2010 r., III PZ 5/10, LEX nr 686071, oraz z dnia 23 lutego 2012 r., V CZ 146/11, LEX nr 1147818). Za stronę przegrywającą sprawę uważa się również pozwanego, który w toku procesu spełnił dochodzone od niego świadczenie, czym zaspokoił roszczenie powoda wymagalne w chwili wytoczenia powództwa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1984 r., IV CZ 196/84, LEX nr 8642). Także cofnięcie pozwu czy środka zaskarżenia traktowane jest jako przegranie sprawy z wyjątkiem sytuacji, gdy cofnięcie wywołane jest zaspokojeniem roszczenia (postanowienia Sądu Najwyższego : z dnia 8 lutego 2001 r., II UKN 14/01, OSNAPiUS 2002, nr 20, poz. 504; z dnia 9 czerwca 2000 r., I PKN 97/00, OSNAPiUS 2002, nr 1, poz. 4; z dnia 14 maja 1966 r., I PZ 30/66, LEX nr 5988; z dnia 27 sierpnia 1962 r., II CZ 103/62, OSNCP 1963, nr 7-8, poz. 171; z dnia 11 grudnia 2009 r., V CZ 58/09, LEX nr 551159; z dnia 7 marca 2013 r., IV CZ 8/13, LEX nr 1318484; z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CZ 208/11, LEX nr 1214570; oraz uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego : z dnia 21 lutego 2002 r., I PKN 932/00, OSNP 2004, nr 4, poz. 63; z dnia 8 lutego 2012 r., V CZ 109/11, LEX nr 1147814).

W niniejszym przypadku mamy do czynienia z zaspokojeniem roszczenia strony powodowej co do należności głównej przez pozwaną spółkę , jednakże zaspokojenie to miało miejsce nie w trakcie procesu lecz przed wniesieniem przedmiotowego pozwu . Strona powodowa w ocenie Sądu Okręgowego przy dołożeniu należytej staranności mogła również ustalić fakt dokonanej płatności należności głównej przed wytoczeniem powództwa lecz tego nie uczyniła . Za stronę wygrywającą w tym zakresie strona powodowa nie może być zatem uznana , podobnie jak strona pozwana nie może być uznana za wygrywającą w zakresie roszczenia ubocznego dochodzonego przez powoda z tytułu należnych odsetek ,którego pozwany w ogóle nie zaspokoił .

Stosownie do przepisu art. 101 kpc zwrot kosztów należy się pozwanemu pomimo uwzględnienia powództwa, jeżeli nie dał powodu do wytoczenia sprawy i uznał przy pierwszej czynności procesowej żądanie pozwu. W ocenie Sądu Okręgowego z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszym przypadku . Strona pozwana nie dała bowiem podstaw do wytoczenia przedmiotowego powództwa , ale tylko i wyłącznie w zakresie należności głównej ponieważ zaspokoiła te roszczenia przed wytoczeniem powództwa . Roszczenia powoda w zakresie odsetek nie zostały przez nią jednakże w ogóle zaspokojone . Tak więc w niniejszym przypadku w postępowaniu przed Sądem Rejonowym winien znaleźć zastosowanie przepis art. 100 kpc . Zgodnie z zapisem tego przepisu w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. W ocenie Sądu Okręgowego z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszym przypadku , gdyż pozwany uległ tylko co do nieznaczej części swojego żądania (do takiego wniosku prowadzi bowiem porównanie proporcji wysokości należności głównej i wartości należnych stronie powodowej odsetek od tejże należności) .

Zgodnie natomiast z przepisem art. 102 kpc, na który we wniesionej apelacji powołał się pełnomocnik strony powodowej w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd Okręgowy nie znalazł jednak w niniejszym przypadku podstaw do zastosowania tego przepisu, jak chciała tego strona powodowa. W doktrynie przyjmuje się, że przepis ten ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu i jest rozwiązaniem szczególnym, niepodlegającym wykładni rozszerzającej, wykluczającym stosowanie wszelkich uogólnień, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Nie konkretyzuje on wprawdzie pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawia jednak ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. m.in. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, LEX nr 7366). Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu według doktryny zaliczyć można nie tylko te związane z samym przebiegiem postępowania, lecz także dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. Za trafny należy natomiast uznać pogląd, zgodnie z którym sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi podstawy zwolnienia - na podstawie art. 102 kpc - z obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego (por. postanowienie SN z dnia 8 grudnia 2011 r., IV CZ 111/11, LEX nr 1119554). Za judykaturą uznać należy za sprzeczne z zasadą słuszności wyrażoną w art. 102 kpc żądanie zapłaty kosztów procesu zgłoszone przez stronę wygrywającą, która swoim niesumiennym lub oczywiście niewłaściwym postępowaniem doprowadziła do zainicjowania procesu i powstania kosztów związanych z jego prowadzeniem (zob. postanowienie SN z dnia 5 sierpnia 1981 r., II CZ 98/81, OSNC 1982, nr 2-3, poz. 36). Taka sytuacja w ocenie Sądu Okręgowego w niniejszym postępowaniu nie miała miejsca. Brak jest również podstaw aby uznać, że strona pozwana w niniejszym przypadku dała podstawy powodowi do wytoczenia powództwa oraz, że działała ona w procesie niesumienne czy niewłaściwie oraz, że to jej działania doprowadziły do powstania tych kosztów. Pozwany chociaż nie uregulował należności głównej w terminie umownym to jednak nie dał powodowi żadnych podstaw by wystąpić z pozwem w tym zakresie. Okoliczność za płatność ta miała miejsce dopiero przed wytoczeniem o nią powództwa w ocenie Sądu Okręgowego nie ma żadnego wpływu na ocenę strony pozwanej, jako strony w znacznej części wygrywającej w niniejszym postępowaniu.

Obciążenie strony powodowej zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, całością kosztów procesu w okolicznościach niniejszej sprawy w ocenie Sądu Okręgowego nie jest także trudne do pogodzenia z poczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego, gdyż przedmiotowa sprawa nie ma także np. precedensowego charakteru. Za szczególnie uzasadniony wypadek w rozumieniu art. 102 kpc nie może być potraktowana także okoliczność, że w chwili wytoczenia powództwa powód nie miał świadomości zapłaty przez pozwaną spółkę należności głównej, szczególnie zaś w sytuacji gdy nie istniały żadne przeszkody aby powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego wiedzę taką uzyskał oczywiście przy dołożeniu przez niego należytej staranności jakiem można było od niego oczekiwać w tym względzie.

Mając powyższe na uwadze na podstawie przepisu art. 386 § 1 kpc uznając częściową zasadność wniesionej apelacji Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w zakresie dochodzonych odsetek od należności głównej oraz oddalił apelację w pozostałym zakresie na podstawie przepisu art. 385 kpc jako bezzasadną.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu za II instancję uzasadnia treść art. 98 kpc w zw. z art. 99 i art. 108 kpc i art. 109 kpc. Pozwany przegrał bowiem postępowanie odwoławcze w całości, a strona powodowa, która w postępowaniu odwoławczym była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego poniosła w tym postępowaniu, koszty jego wynagrodzenia oraz koszty opłaty od apelacji i w tym zakresie zgłosiła stosowny wniosek procesowy. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika strony powodowej została określona przy uwzględnieniu wartości przedmiotu zaskarżenia w wysokości stawki podstawowej.